

יאשה, נקניק ופינג'פונג

לנו, כי הוא ביקר בארץ לפני שנה. במה התמחת? — שאלנו, ועל כך הזדו להשיב: "ראדיוולוג, אבל — חס וחלילה, לא כרופא באתי אלא כידור של חפץ. ברוך השם, חפץ בסדר גמור. יאשה ואנכי ידידים אהבנו זה שנים, ואם כי אני מרבה לשמוע את נגינתו, ביקשתי להאזין לה דוקא בישראל, ולכן באתי..."

מולנו הלכו ונערמו המוזות של "החפצים" — 11 במספר, שלא לחשוב את התיקים, המצלמות וחפצים (ממש) אחרים, שהובאו על ידי פקיד המכס. לא נודע לנו תוכן המדויק של המזו, דות, אך ברור, כי באחת מהן נמצאים מכשירי פינג'פונג, שבלעדי קשה לכנר להנות מן החיים. ידיו של חפץ אינן זריזות בנגינה בלבד; גם בפינג פונג מצטיין הוא, ביחוד מאז 1939, כאשר הודמן באניה עם יפאני אחו, מומחה למשחק זה וממנו קיבל הוראה יסודית, ששינתה לחלוטין את גישתו של חפץ אל המשחק... הנהלת התזמורת לא שכחה להכין שלחן מתאים בדירה, שבה יתגורר הכנר בזמן שהותו בארץ.

איך עושים את זה

משיבנו ליד השלחן בחדר האור-חם, הצגנו לכנר שאלת תם: "הכל יודעים כי אתה גדול הכנרים של ימינו, אך אולי תוכל להסביר לנו כיצד אתה עושה את זאת?" חפץ צחק וכעבור רגע השיב בשאלה: "אולי תוכלו אתם לגלות לי את הדבר?". הכנר סיפר לנו, כי הוא כבר אינו נגן על פי אסכולה זו או אחרת. הוא מתאמן לעתים 15 שעות ביום ואילו בימים אחרים רק — 15 דקות. ביום הקונצרט הוא אינו מנגן כלל, ואילו ביחס להופעות משתדל הכנר שלא להרבות בהן, וביחוד לא בימים רצופים, מאחר שהדבר לא רק מעייף, אלא גם יוצר כעין חלל ריק בחוויה של הנגינה. אם כי אנו יודעים הרבה ומבינים הרבה על "תהליך הפקת הצלילים", קשה לעיתים להסביר את הכל

"כוכב בשמי לוד" — השמיע מי שהו מבין הנוכחים בשדה התעופה את קולו החור, כאילו דיבר על פנקס תלשים. כחמש דקות אחר כך, לאחר שחנה האוירון בשדה ומתוכו יצא ה"כוכב", היה זה כאילו ירד לפתע יאשה חפץ מהאולימפוס...

גאון הכנור התגלה בפני אלה שחיכו לו ברטט כבשר ודם, כאחד מאתנו, אמר "שלום" ועוד הוסיף, "הה, הייתי כאן לפני 18 שנה — מה התרחש בינתיים בארץ הזאת?".

האנשים נשמו לרוחה. זה הזכיר את האפיונה עם הכנר הוירטואוז ב"אנגליה", ששרה לו משהו "בזמן הקונצרט והשמיע שני צלילים מוסיפים. למחרת כתב אחת המבקרים: "סוף סוף!.. אמש שמחנו מאד לגלות כי מר חפץ הוא בשר ודם, שאף הוא

האדון והגברת גנסרסצקי, זוג עשירים מתל אביב, נודדנו ב"חברה גבוהה לארוחת ערב ב"מלון "השרון". ליד השולחן התנהלה שיחה על מוסיקה ו"מישהו באותו מעמד הזכיר את שמו של בטהובן.

"בטהובן?" — העירה הגברת גנסרסצקי — "ראינו אותו בש"בוע שעבר בקולנוע בית העם בתל אביב".

דממה רבת משמעות השתררה סביב השלחן. איש לא הוסיף עוד מלה עד סיום הארוחה.

ומשעלה חזוג לחדרם, התפרץ הבעל: "בהמה שכמותך, כמה פעמים אדמתי לך שלא להתערב בשיחות על נושאים שאינך בקיאה בהם?".

"מה עשיתי? מה זה כל כך רע?" התפללה האשה.

"מה? בטהובן בקולנוע? בית העם? מקום אחר לא מצאת כבר? איפה שמציגים סרטים בלשניים? בכלל בטהובן בקולנוע? את לא יודעת שהוא הולך רק לקונצרטים?"

מסוגל לטעות פעם. זה היה נהדר! אכן חפץ איננו מכונה..."

יאשה ופינג'פונג

כאן, בשדה התעופה בלוד עמד אותו חפץ הבשר ודם, מלווה על ידי אשתו היפהפייה, הפסנתרן המלוח שלו ורופאו. חוץ מאלה — שני חברים קרובים מאד ללבו: סטראדיוואריוס וגבנארי, שני הכנורות היקרים של האמן, המוני חים בתבה חומה אחת, שאותה אין הכנר מוציא מידו אף לרגע, אפילו כשהוא שותה קפה או חותם על מסמך בלשכת המכס. "אני בוחר בכלי על פי מזג האויר ביום הקונצרט, מצב הרוח, וחישובים אחרים", הסביר לנו בהצביעו על התיבה.

"מונייה, היכן הנקניק?", מאחורינו עמד הצייר ראובן, מכרם וידידם של רוב האנשים המפורסמים. מסתבר, כי מוניה הוא עמנואל ביי, הפסנתרן המלוח את חפץ מזה 16 שנה. ומוניה לא שכח. הוא הגיש לצייר, הציר לשעבר, גליל עטוף נייר, שאינו משתמע לשתי פנים. ובני עוד הוסיף, "סטריקטלי כו"שר".

כדי לא להשאיר כל ספקות פנינו אל הפסנתרן: "יהודי?" הוא חייך בתמהון: "מה פירוש? איזה שאלה! לא רק אני, אלא גם אבי, וסבי, ואבי סבי — כולם היו יהודים. אולי תתפלא, אך שמם היה תמיד ביי". כדי להשלים את המשאל פנינו לד"ר לסמן, הרופא: "ואתה, דוקטור?" "אפילו מאד" היתה תשובתו של לסמן, שהוסיף וסיפר

"יום חים"

(המשך מעמוד 9)

החצוצרנים של אחת הקבוצות היו מיות עוררו קצת את הנרדמים. מוסיקה צבאית לתהלוכה השמיעה תזמורת הצ'מנדו שישבה למרגלות במת-האורחים, אבל החצוצרנים והמתופפים הצעירים הצועדים בסך, דומה שלא שמעי בכלל את צלילי המוסיקה שסופקה להם. הנר ערים המשיכו לתקוע ולדפוק בעוד הם עוברים ליד התזמורת עצמה. המהומה הזכירה בדיוק את בתי המלאכה לבנין אניות בשעת תעסוקה מלאה.

אחרי שורות הנערים והנערות באה שרשרת של כעשרים כלי רכב, מהם הנושאים תבניות אניות — "יצירת אירופה" ואניות סוחר ישראליות. סירת מפרש נמשכה אחרי מכונות משא, ועל תרניה וחבליה נאחזו צופי הים בצורה לא-מלחית כלל. המוצג הריאליסטי ביו תר היה, אולי, ההשואה בין שיטות העבודה בנמל תל אביב בשנת 1936 וכיום.

בעוד מכונות המשא והמדלים מתגלגלים לעבר אחד של המגרש, הסתדרו הנערים והנערות בשורות לא ישרות בעבר השני. כמה מהם המשיכו לתקוע ולתופף חרף מאמציו של מנהל הטכסים לשמור על השקט בעוד נואם אחד או שנים מנסים לדבר במיקרופון.

אי מנוחה זה בזמן הנאומים היה מובן. אבל מנהל הטכסים צריך היה לחזור ולבקש כמה פעמים כי יפסיקו הנערים מתקיעותיהם בכדי שתוכל תזמורת לילי בן-שמן להשמיע משהו. עד כמה שתזמורת קטנה זו היא פופולארית, לא התאימה משום מה לתוכנית יום הים. בכל אופן, לא יכלה לתפוס טון במשך עשר דקות, עד שהודר פסני תר מעל מכונות משא, וגולגל אל הב"מה. כנראה שמישהו שכח לעשות זאת מקודם. במשך עשר דקות אלה הצליחו העתונאים, שראו כי אין שם אנשים חשובים, להסתלק מהמקום.

השתא הפך יום הים לחגיגת צופי ים. דבר יפה, חגיגה של צופי ים, אבל למה להסתחת בשם "יום הים"?

כשמדובר בנגינה יפה, הדבר מוזכר את הסיפור על האדם שהתלהב מנוף הטבע ושאל את האכר כיצד הוא עושה זאת. סיפר לו האכר כיצד משקים קוצרים וזורעים, שנה אחר שנה, עונה אחר עונה, מזה דורות, מאבות אבותיו. וסיים: "וכך הטבע הוא יפה..."

כאחד היודע היטב את מעמדו בעולם המוסיקה, סירב הכנר להשיב לשאלה: אילו מהיצירות שנכתבו לכנור במאה שלנו היא לדעתו הגדולה ביותר. "ה" דבר יכול לפגוע באחרים", אמר. "אוכל רק לצטט אחדות מהיצירות הגדולות שנוצרו בשביל הכנור בימינו, למשל הקונצרטות מאת פרוקופייב הרוסי, ויליאם וולטון האנגלי ולואי גריגברג האמריקאי" (את כולם הקליט חפץ בא"מריקה). זה עתה הגיע הכנר לעיבוד מספר מאה שלו. בין עיבודיו האחרונים נים של יצירות אחדים לכנור נמצאים פרלודים לרחמנינוב ויצירות מאת מטנר. לפני זמן מה סיים חפץ שני סרטים קצרים — נסיון חדש בממלכת הסרטים, להחזיר אמונת בהמונים, שעוד טרם ידוע אם אמנם יתקבל יפה בעולם. מכאן יסע הכנר ללונדון כדי להקליט שם כמה יצירות שיכל כברה אנגלית, אך עדיין אין הוא יכול לגלות מה היצירות שיקליט. "יש סודות בעולם התקליטים".

בראהמס ונקניק פריסאי

משהו התעופה בלוד נסעו חפץ, אשתו וידידיו לבית המרוח אשר ברחובות, ביתו של וייסגל ממכון וייצמן אשר בו כבר נעשו ההכנות הדרושות. במקום נמצא מנהל המשק, שתי משרות ודאנו לאספקת ביצים ובשר שלא תבייש את הארץ. אורחים כחפץ ומשפחתו נהנים ממעמד של דיפלומטים במדינה, ועל כן אין להניח כי ירגישו במשטר הצנע, הגם שאותו נקניק, שהביאו אתם מפאריס, עלול להסור להם בביהם המסודר... בו בערב האזין חפץ לקונצרט התזמורת הפילהרמונית, שהועבר ב"קול ישראל". (אכן, חפץ הוא אחד מאותם המוסיקאים הנדירים המאוינים גם למוסיקה של אחרים). למחרת לבש הכנר את הסודר המיוחד שלו המיועד לחזרות ונסע לחל אביב לפגישה ראשונה עם התזמורת: "חזרה של הקונצ'רטו מאת בראהמס.

יאשה חפץ בדרתו מן המטוס
אשה יפה ושני כנורות

יאשה (מימין) מחזיק את כספו
הנקניק אינו חייב במכס